

УРОК 2

Тема. Суспільно-політичне життя й політична боротьба
в Україні у середині 50 — першій половині 60 рр.

Що це за людина, яка
прийшла з народу?
Людина, яка визволила
мільйони висланих, а
народ не може вибачити їй
кукурудзи.

Е. Габрилович

Виступ М.Хрущова на XX з'їзді КПРС 14 лютого 1956 року

Мета:

Навчальна:

- характеризувати суспільні зміни в період «відлиги» та їхній вплив на розвиток подій в Україні;
- пояснювати зміст термінів «відлига», «культ особи», «лібералізація», «демократизація», «суб'єктивізм», «волютаризм»;

Розвиваюча:

- формувати вміння учнів давати власну оцінку суспільно-політичним реформам, визначати їх позитивні й негативні наслідки, розвивати навички дискусії.

Виховна:

- виховувати почуття відповідальності за власні вчинки, майбутнє країни, народу.

Обладнання

- карта України.
- підручник
- мультимедійна дошка
- кінофільми, слайди.

Дати основних подій

- 1956 р. - XX з'їзд КПРС, постанова ЦК КПРС «Про подолання культу особи і його шкідливих наслідків».
- 1958 р.- концентрація влади у руках М. Хрущова
- 1961 р. - XXII з'їзд КПРС.
- 14 жовтня 1964 р. — усунення М.Хрущова

План уроку

1. XX з'їзд КПРС і початок лібералізації
2. Реабілітація жертв сталінських репресій
3. Ставлення суспільства до діяльності Хрущова
4. Загострення боротьби серед вищого партійного керівництва країни

Тип уроку: урок засвоєння нових знань

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗНАНЬ УЧНІВ ТА МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Все більш убожіюче і, по суті, напівзруйноване село, технічно відстала промисловість, найгостріший дефіцит житла, низький життєвий рівень населення, мільйони ув'язнених у тюрмах і таборах, ізоляваність країни від зовнішнього світу — все це вимагало нової політики, радикальних змін. І Хрущов прийшов...

Ф.Бурлацький

Учитель зачитує цитату і опитує за наступними запитаннями.

1. Чи погоджуєтесь ви з оцінкою становища країни після смерті Сталіна, яку дав Ф.Бурлацький? Наведіть аргументи на підтвердження своєї позиції.
2. Обґрунтуйте думку про закономірність приходу Хрущова до влади.

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ

Зачитуючи записану на дошці тему, учитель повідомляє, що сьогодні на уроці перед учнями стоїть проблемне завдання: визначити, **чому письменник Ілля Еренбург назвав період хрущовського правління часом «відлиги»**

Спочатку встановимо, яке природне явище характеризує термін «відлига»? -повідомлення учня.

Трактування істориків.

IV. ПОДАЧА НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. XX з'їзд КПРС і початок лібералізації.

- стисла інформація про XX з'їзд КПРС (показ фільмів),
- зміст терміну «культ особи» (на слайді)

Як сприйняли учасники з'їзду повідомлення про культ особи і чому? – робота з документом (ст.112)

Вчитель повідомляє, що **глибокого аналізу причин культу особи** не було. Виділялись такі:

- А) особисті риси характеру
- Б) класова боротьба (ст.112)

Разом з тим

- не згадувались виконавці
- не стояло питання про відповідальність
- не стояло питання про політичну систему держави і її режим (тоталітаризм)

В ході уроку ми маємо з'ясувати **чому**.

2. Реабілітація жертв сталінських репресій

- уточнення терміну «десталінізація» і його етапи (слайд)
- характеристика 2 етапу (перегляд карти ГУЛАГу, фото таборів і уривок фільму про трагедію народу)
- показ слайду «Реабілітація політв'язнів» і показ фото про життя поселенців (частково реабілітованих)
- учні роблять висновки про хід десталінізації (як підсумок слайд складові десталінізації)
- **хід десталінізації** в Україні: повідомлення вчителя про лібералізацію партійного життя в Україні (слайд)

В чому ще проявлялась лібералізація суспільно-політичного життя в Україні? (повідомлення учня ст.110 довідника)

Учитель пропонує опрацювати документ на ст. 113 і відповісти на питання :

Яке явище описане в даному документі? Чи можемо ми говорити про повну лібералізацію суспільного життя в Україні?

- Учні роблять висновки про часткову лібералізацію суспільного життя

3. Ставлення суспільства до діяльності Хрущова

- Робота з підручником (стор 115, 114)
- Учні аналізують ставлення до процесів десталінізації:

а) державних діячів (3 абз с. 115)

б) партійної еліти (2 абз. С.115)

вчитель наголошує, що українська партійна еліта спочатку підтримувала всі заходи Хрущова (на прикладі М Підгорного ст.111 довідника)

Розглядається спроба усунення Хрущова від влади у 1957р Антипартійною групою (Молотов,Каганович,Маленков,Шапілов)

Чим вона закінчилась ? (ст. 114 ,4 абз)

Наслідок : концентрація влади у руках Хрущова (схема)

ХХП з'їзд –остаточний розгром конкурентів

Названі конкретні виконавці злочинів (робота з документом 1 на ст.115) З доповіддю на ХХП з'їзді виступав М.Підгорний.

(Перейменування міст,демонтаж пам'ятників)

в) народу (повідомлення учнів про позитивні наслідки економічних реформ)

Вчитель вказує,що підтримка народу тривали до поч.60-х років.Чому?

робота із джерелом (с.116, 115)

д) робота з термінами : «волютаризм», «суб'єктивізм ».

- Висновок : Формування культу особи Хрущова

4. Загострення боротьби серед вищого партійного керівництва країни

- Повідомлення учнів про погіршення економічної ситуації
- Загострення соціального становища – протестні акції (робота з картою) Виступи робітників міст Києва,Черкас,Кривого Рогу,Одеси,Краматорська,Донецька,Жданова

- Учні опрацьовують матеріал підручника (с. 116 2 останні абзаци) і відповідають на питання:
  - Хто виступив проти Хрущова?
  - Що спонукало їх до виступу?
  - Хто підтримав змову? Чому?
- Усунення Хрущова від влади (перегляд фільму)

V. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ.

- Відповідь на проблемне питання, узагальнення теми
Перегляд фото пам'ятника Хрущову

Відлига в природі — це потепління під час зими. Всі радіють цьому теплу, але розуміють, що це ще не весна і морози знову повернуться. В суспільному житті СРСР після смерті Сталіна теж і настало потепління. Воно було "ненадійним, неглибоким і непослідовним і нагадувало собою «відлигу» під час тоталітарної зими. Уже на початку 1960-х років процес десталінізації призупинився: було згорнуто реабілітацію і боротьбу з культом особи Сталіна і навіть почав формуватися культ особи Хрущова.

Висновок: реформи суспільно-політичного життя в період правління Хрущова мали поверховий характер, не зачіпали суті тоталітарної держави, залишали незмінною однопартійну систему, не змінили унітарного характеру СРСР.

Домашнє завдання

1. Вивчити тему 13 з підручника
2. Написати есе на тему «Як особисті якості державного діяча можуть впливати на панівний режим і як панівний режим впливає на особистість політичного лідера» (на прикладах Й.Сталіна, М.Хрущова, О.Кириченка)».

1. Що таке «десталінізація» і якими були складові цього процесу в 1953—1955 рр.?

2. Які сфери життя охопили хрущовські реформи в 1953—1955 рр.?

3. Чи були вони ефективними?

4. Що потрібно було зробити для того, аби результати реформи були більш відчутними?

«Мозковий штурм» (/ • Які, на ваш погляд, необхідно було провести реформи в суспільно-політичній сфері, щоб лібералізувати й демократизувати суспільне життя?

Учитель пояснює суть реформи управління.

